

การศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455-2555
THE STUDY OF THAI CHILDREN LITERATURE WRITTEN FROM 2455 B.E. TO
2555 B.E.

เกริก ยूनพันธ์*
Krirk Yoonpun*

สาขาวิชาเอกวรรณกรรมสำหรับเด็ก ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Department of Children's Literature, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.

*Corresponding author, E-mail: krirkyoonpun@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย ในรอบ 100 ปี (1 ศตวรรษ) ประเภทหนังสือภาพบนแท่งคดที่จัดพิมพ์เป็นภาษาไทย โดยมีผู้แต่งและผู้วาดภาพประกอบเป็นคนไทย ประเทศไทยเริ่มมีการจัดการพิมพ์หนังสือภาพสำหรับเด็กตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 การศึกษาในช่วง 100 ปีดังกล่าวจึงทำให้มองเห็นวิวัฒนาการของวงการหนังสือภาพสำหรับเด็กในประเทศไทยอย่างชัดเจน ผู้วิจัยศึกษาหนังสือภาพสำหรับเด็กประเภทบนแท่งคดอายุระหว่าง 3 - 11 ปี ที่จัดพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2455 - 2555 มีหนังสือจำนวนทั้งสิ้น 1,145 เล่ม

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือภาพสำหรับเด็กสามารถแบ่งเนื้อหาได้ตามแนวความคิดรวบยอดในการปลูกฝังเด็กและเยาวชน 3 แนวทางหลัก ดังนี้

1. ความดี ได้แก่ การปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม สติปัญญา การดำเนินชีวิตในสังคมของการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความมีวินัย และการอนุรักษ์เพื่อทำนุบำรุงรักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมถึงศิลปวัฒนธรรม

2. ความงาม ได้แก่ การแสดงออกทางความรู้สึกเกี่ยวกับศิลปะ สุนทรียศาสตร์ จินตนาการ สุขอนามัย สุขลักษณะ วัฒนธรรม ประเพณี การเรียน การสอน การเรียนรู้ การประกอบสัมมาอาชีพ และความพอใจในตนเอง

3. ความรัก ได้แก่ การแสดงออกถึงความรักใคร่กลมเกลียวในครอบครัวที่มีบิดามารดา พี่น้อง และวงศาคณาญาติ ความรักในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติ

การวิจัยนี้ได้แบ่งการวิวัฒนาการของหนังสือสำหรับเด็กออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรก ได้แก่ ปี พ.ศ. 2455 - 2505 หนังสือบนแท่งคดสำหรับเด็ก พบว่ายังมีหนังสือเป็นจำนวนน้อยมาก และค่อยๆ เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังนับว่ามีจำนวนน้อย การพิมพ์และภาพประกอบในยุคแรก เป็นการพิมพ์ภาพสีขาวดำ และการพิมพ์สีประเภทเทคนิคภาพพิมพ์หิน ในระยะนี้ เป็นช่วงที่หนังสือสำหรับเด็กกำลังพัฒนา

ต่อมา ในช่วงหลังคือ ปี พ.ศ. 2506 - 2555 เป็นยุคที่หนังสือสำหรับเด็กเติบโตแบบก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว หนังสือสำหรับเด็กจากการจัดพิมพ์แบบเพลทสีสู่การพิมพ์สีสี่ด้วยระบบการพิมพ์แบบออฟเซตที่ทันสมัย เนื้อหาของหนังสือเป็นเรื่องราวที่เขียนให้เด็กอ่านเพื่อความสนุกสนานและเพลิดเพลิน มีแนวความคิดรวบยอดปลูกฝังให้เด็กได้รับรู้จากการอ่านชัดเจน มีข้อสรุปจากการศึกษาหนังสือภาพสำหรับเด็ก

ในช่วงปี พ.ศ. 2455 - 2555 จำนวน 1,145 เล่ม พบว่าส่วนใหญ่มีเนื้อหาตามแนวความคิดรวบยอดตามลำดับดังนี้ เนื้อหาเกี่ยวกับความดี จากหนังสือจำนวน 620 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 54.1 เนื้อหาเกี่ยวกับความงาม จากหนังสือจำนวน 428 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 37.4 และเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก จากหนังสือจำนวน 97 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 8.5 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กของประเทศไทยมุ่งเน้นส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีของสังคม นับเป็นแนวความคิดหลักของการพัฒนาและการปลูกฝังในเด็กของประเทศไทย ที่มุ่งหวังเพื่อให้เด็กเป็นคนดีและเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

คำสำคัญ: วรรณกรรมสำหรับเด็ก หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก ความดี ความงาม ความรัก

Abstract

This research aims to examine the evolution of Thai children literature written in the past 100 years starting from 2455 B.E. to 2555 B.E. (1912 to 2012 AD). The types of literary work include picture storybooks printed in Thai, written and illustrated by Thai authors and Thai illustrators. The publication of children picture books in Thailand began in 1912. A century of publication is a sufficient period of time for the researcher to investigate the development of Thai children literature. The researcher studied 1,145 picture books written for children of 3 - 11 years old, and printed since 1912 and 2012.

The study shows that the contents presented in the picture books convey three major concepts in teaching Thai children as follows:

1. Virtue: to raise children's awareness on morality, intelligence, discipline, and conservation; and to live their lives harmoniously with others in society.
2. Beauty: to express their appreciation and feelings in arts, aesthetics, imagination, healthcare, culture, traditions, study, learning, teaching, working and self-esteem.
3. Love: to express their love and harmony of people in the family such as parents, siblings and relatives; love of nations, religion, and monarch; and love of people, animals, things and nature.

The study divides the evolution of children books into two periods. According to the study, very few fictional books for children were found during the first period, which is between 1912 and 1962. Despite the fact that the number of books increased gradually by time, it was considered very low. The printing and illustration of children books in this early period was in black and white. However, the color printing using lithograph technique emerged in this period, at the time of developing children books.

Children books were developed very fast in later period, which was between 1963 and 2012. The printing of children books was developed from four color plates to a modern four color offset printing. The books evolve around stories that primarily aim at entertaining children and later enabling them to clearly understand and being instilled with certain concepts presented in the books. Among the 1,145 children books written from 1902 to 2012, the study shows that 620 books or 54.1% of them portray the concepts of virtue, 428 books or 37.4% portray the concept of beauty,

and 97 books or 8.5% portray the concept of love. It can be concluded that a century of Thai children literature, written from 1902 to 2012, focused on promoting the concepts of being good people in society which is a core concept of developing Thai children to grow up and become good citizen of the country.

Keywords: Children Literature, Fiction, Picture Book, Virtue, Beauty, Love

บทนำ

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนามนุษย์ คือการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้เกิดการรู้จักและเข้าใจการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ การวิจัยการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 - 2555 เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 เพราะด้วยการจัดพิมพ์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กที่ไม่ใช่หนังสือแบบเรียนขึ้นโดยกรมราชบัณฑิต กระทรวงธรรมการ ได้แก่ หนังสือเรื่อง นายแยกผู้มายักษ์ ปี ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2455) นับว่าเป็นการเริ่มต้นการจัดทำหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กโดยเฉพาะ และหลังจากนั้นเป็นต้นมา การจัดทำหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กมีการพัฒนาและการจัดพิมพ์มีมากขึ้นตามลำดับ ประเทศไทยมีแผนการศึกษาชาติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎรได้ประกาศไว้เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ว่า "จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร" เพื่อให้คนไทยในชาติได้รับการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ ต่อมา ในปี พ.ศ. 2503 แผนการศึกษาชาติได้ใช้ชื่อใหม่ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้จัดระบบการศึกษาให้เข้ากับระบบสากล [1] โดยเน้นให้จัดการศึกษาสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและแผนการปกครองประเทศ สาระสำคัญคือ ต้องการให้จัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีมากที่สุดของคนในชาติ ส่งเสริมให้มีความรู้และความสามารถ โดยหวังว่าคนไทยและเด็กไทยจะรักการอ่านหนังสือ จะเห็นได้ว่า การพัฒนาเด็กด้วยการอ่านมีความจำเป็นสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. 2515 ประเทศไทยให้ความสำคัญ

สำคัญกับหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก มีการจัดการประกวดหนังสือแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรก จัดโดยกระทรวงศึกษาธิการตามคำเชิญขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ร่วมกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย สมาคมภาษาและหนังสือในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย [2] และในปี พ.ศ. 2515 นี้เป็นปีหนังสือสากลด้วยเช่นกัน ประเทศไทยจึงจัดให้มีการประกวดหนังสือดีเด่นขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการอ่าน การประกวดได้แบ่งประเภทหนังสือออกเป็น หนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสารคดี หนังสือนวนิยาย และกวีนิพนธ์ ตลอดจนมีการประกวดหนังสือสวยงาม

การประกวดหนังสือสำหรับเด็กแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) หนังสือสำหรับเด็กหัดอ่าน (3 - 6 ปี) 2) หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา (6 - 11 ปี) และ 3) หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น (11 - 14 ปี) [2] ต่อมา มีการรณรงค์การอ่านหนังสือเพื่อให้เด็กรักการอ่านหนังสือ จัดขึ้นโดยศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือ และปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านหนังสือ ถือได้ว่าเป็นก้าวสำคัญของการเริ่มต้นให้ความสำคัญต่อการอ่านหนังสือ

หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของเด็กไทย [3] ปี พ.ศ. 2520 - 2524 กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ ศูนย์พัฒนาหนังสือ จัดโครงการการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กขึ้นรวมทั้งสิ้น 13 โครงการเพื่อผลิตหนังสือและนำหนังสือไปใช้กับเด็กเป็นการยกระดับคุณภาพของหนังสือและการผลิตหนังสือให้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่านและถูกต้องตามหลักวิชาการจิตวิทยาการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งลักษณะของหนังสือที่เด็กชอบตามความต้องการขั้นมูลฐาน 7 ประการคือ 1) ทุกคนต้องการความอบอุ่นปลอดภัย 2) ทุกคนต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ 3) ทุกคนต้องการที่จะให้ผู้อื่นรักและรักผู้อื่น 4) ทุกคนต้องการที่จะประสบความสำเร็จ 5) ทุกคนต้องการที่จะเรียนรู้ 6) ทุกคนต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง 7) ทุกคนรักสวยรักงามและต้องการตอบสนองอารมณ์ นอกจากนี้ เด็กยังต้องการโลกแห่งความนึกฝันและต้องการให้ผู้อื่นสุขสมหวังตามที่ตัวเองเป็น [4]

การศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 - 2555 จึงเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของวงการหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กที่แสดงให้เห็นถึงการวิวัฒนาการของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กในรอบ 100 ปีของประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2537 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ได้ทำการเปิดสอนสาขาวิชาเอกวรรณกรรมสำหรับเด็กขึ้นในระดับปริญญาตรี นับได้ว่าเป็นแห่งแรกและเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญต่อวงวิชาการด้านการผลิต การจัดทำ การนำเสนอ เพื่อให้เข้าใจและรู้ที่จะจัดทำหนังสือให้กับเด็กไทยอย่างถูกต้อง เป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้ได้อ่านหนังสือที่ดีและมีคุณภาพตามหลักสากลสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2503 โดยปรัชญาของสาขาวิชาเอกวรรณกรรมสำหรับเด็กกล่าวว่า “การพัฒนาเด็กด้วยวรรณกรรมสำหรับเด็ก เป็นพื้นฐานของการพัฒนาสังคม”

ซึ่งวรรณกรรมสำหรับเด็กหมายถึงหนังสือและสื่อสำหรับเด็ก กิจกรรมสำหรับเด็ก การร้อง การเล่น การเล่านิทานที่สร้างสรรค์อย่างมีศิลปะเพื่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพของเด็ก ล้วนมีส่วนช่วยกระตุ้นพัฒนาการเด็กและช่วยสร้างนิสัยรักการอ่าน การเรียนรู้ อีกทั้งยังช่วยส่งผ่านค่านิยม วัฒนธรรม คุณธรรมอันเหมาะสมของสังคมสู่เด็ก ทำให้เด็กผู้เป็นอนาคตของชาติมีคุณค่าและมีคุณภาพอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการเริ่มต้นพื้นฐานของการพัฒนาสังคม

ปี พ.ศ. 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ ประกาศให้ระหว่างปี พ.ศ. 2552 - 2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2554 กรุงเทพมหานครเสนอชื่อต่อองค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือ UNESCO ให้เป็นเมืองหนังสือโลก พร้อมประกาศตัวเป็น “มหานครแห่งการอ่าน” ทำให้เห็นว่าการอ่านเป็นสิ่งสำคัญมาก

พัฒนาการของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงแรก มีการผลิตหนังสือเพื่อให้เด็กได้อ่าน พบว่ายังมีจำนวนน้อยและค่อยๆ เพิ่มมากขึ้น การวิจัยนี้แบ่งการพัฒนาการของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรก ปี พ.ศ. 2455 - 2505 กับช่วงหลังปี พ.ศ. 2506 - 2555 ซึ่งการแบ่งด้วยช่วงเวลา 50 ปีแรก และ 50 ปีหลัง สอดคล้องกับเทคโนโลยีด้านการพิมพ์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กที่พบจากการค้นคว้าคือ ในช่วงแรก การจัดพิมพ์หนังสือมีเทคโนโลยีด้านการพิมพ์ไม่ทันสมัย เป็นการพิมพ์แบบภาพขาวดำและพิมพ์หินสี่สี ต่อมาในช่วงหลังมีการจัดพิมพ์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กโดยการพิมพ์สี่สีด้วยระบบการพิมพ์แบบออฟเซตที่ทันสมัย

ในช่วงแรก ปี พ.ศ. 2455 - 2505 หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กส่วนใหญ่เป็นหนังสือฝึกอ่านคำและการออกเสียง กลวิธีการเขียนในช่วงแรกนั้น ภาษาและเนื้อหา มักมีรูปแบบการเขียนเป็น

เรื่องราวสั้นๆ แต่จะเน้นการอ่านคำ รูปคำ การสะกด และการผสมคำ มีประโยชน์ที่เด็กควรจำและคำคล้องจอง ลักษณะเช่นนี้ ทำให้เด็กชื่นชอบและจะได้รักการอ่านหนังสือ [5] นับว่าถูกต้องตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก โดยมีเจตนามุ่งหวังให้เด็กสนุกและสนใจที่จะอ่านหนังสือ เป็นการเริ่มต้นปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน ส่วนภาพประกอบหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก แรกเริ่มมีการพิมพ์รูปเป็นสีขาวดำ และมีการพัฒนาต่อมาเป็นภาพพิมพ์สีสี่สี พบว่าการจัดทำหนังสือภาพสำหรับเด็กในช่วงแรกก็มีการพัฒนาต่อเนื่องด้วยเช่นกัน สรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวของหนังสือสำหรับเด็กมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ก้าวหน้า

ส่วนหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กในช่วงหลังคือ ปี พ.ศ. 2506 - 2555 ในช่วงนี้ หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กเติบโตอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะหลังปี พ.ศ. 2520 จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีการจัดพิมพ์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของสำนักพิมพ์ที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อจัดพิมพ์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กโดยเฉพาะด้วย

คุณภาพของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กช่วงหลังปี พ.ศ. 2506 - 2555 มีคุณภาพดีและมีมาตรฐานเป็นสากล นักเขียนและนักวาดภาพประกอบมีความเข้าใจในการสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็ก ตรงตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กจึงถูกสร้างสรรค์ขึ้นมากมาย การพิมพ์ออฟเซตสี่สีคือ กระบวนการพิมพ์ที่มีเทคนิคการพิมพ์สี่สีสิ่งพิมพ์ที่ตีมาก ได้นำมาใช้ในการผลิตหนังสือ ทำให้หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กมีคุณภาพ อันเกิดจากกระบวนการพิมพ์สมัยใหม่และได้หนังสือที่ดี คุณภาพดี ภาพประกอบมีสีสันสวยงาม ทำให้การตื่นตัวต่อการอ่านหนังสือในเด็กสอดคล้องกันกับการพัฒนาการ การสร้างสรรค์ และการผลิตสื่อวรรณกรรมเพื่อเด็ก

ถึงแม้หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กในช่วงหลังนี้ มีมาตรฐานสูงและมีความเป็นสากลมาก แต่เนื้อหาการปลูกฝังในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กของประเทศไทย การวิจัยพบว่า การปลูกฝังในเด็กเกี่ยวกับแนวความคิดรวบยอดในหนังสือยังคงเดิมคือ ปลูกฝังเรื่องความดี ความงาม และความรัก

จากการให้ความสำคัญต่อการอ่านหนังสือในเด็กเป็นหัวใจสำคัญเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติให้มีคุณค่าและมีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงศึกษาหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 - 2555 เพื่อให้ทราบถึงวิวัฒนาการของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กและสรุปแนวความคิดรวบยอดการปลูกฝังในเด็กไทยอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทางบรรณานุกรม โดยจัดทำบรรณนิทัศน์ของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 - 2555
2. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาแนวความคิดรวบยอดหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กที่ใช้ปลูกฝังเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ค้นคว้าหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กที่จัดพิมพ์เป็นภาษาไทย เขียนและวาดภาพประกอบโดยคนไทยในรอบ 100 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 - 2555
2. สถานที่ที่ใช้ศึกษาค้นคว้า ได้แก่
  - 2.1 สำนักหอสมุดแห่งชาติ
  - 2.2 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
  - 2.3 สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 ห้องสมุดกรมการศึกษา
โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

2.5 ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ

2.6 TK park อุทยานการเรียนรู้

2.7 ห้องสมุดส่วนตัวของเอกชนและ
หนังสือสะสมส่วนตัว รศ. เกริก ยุ้นพันธ์

3. เรียงลำดับหนังสือบนเท็งคดีสำหรับเด็ก
ตามปีที่จัดพิมพ์

4. จัดทำเกณฑ์การประเมินหนังสือ
บนเท็งคดีสำหรับเด็ก

5. จัดทำข้อมูลทางบรรณานุกรม โดย
การจัดทำบรรณนิทัศน์และสำเนาภาพปกเพื่อใช้
ประกอบการวิจัย

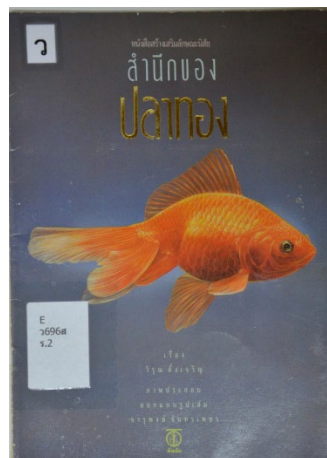
6. แบ่งกลุ่มความคิดรวบยอดของหนังสือ
บนเท็งคดีสำหรับเด็ก

7. ดำเนินการหาคำร้อยละของกลุ่มหนังสือ
บนเท็งคดีสำหรับเด็กตามแนวความคิดรวบยอด

8. สรุปและเรียงลำดับผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กใน
ประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 - 2555 จากหนังสือ
บนเท็งคดีสำหรับเด็กจำนวนทั้งหมด 1,145 เล่ม
มีการจัดทำข้อมูลทางบรรณานุกรม โดยจัดทำ
บรรณนิทัศน์หนังสือบนเท็งคดีสำหรับเด็กพร้อมสำเนา
ภาพปกทุกเล่ม ซึ่งจัดเรียงข้อมูลดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2)
ผู้แต่ง 3) ผู้วาดภาพประกอบ 4) ปีที่พิมพ์ 5) สำนัก
พิมพ์ 6) ขนาด 7) สีและรูปเล่ม 8) จำนวนหน้าและ
ราคา 9) เนื้อเรื่องย่อ 10) สรุปแนวความคิดรวบยอด
ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ตัวอย่างการบรรณนิทัศน์หนังสือบนเท็งคดีสำหรับเด็กเรื่อง สำนึกของปลาทอง [6]

ชื่อเรื่อง	สำนึกของปลาทอง
ผู้แต่ง	วิรุณ ตั้งเจริญ
ผู้วาดภาพประกอบ	จรรพษ์ จันทระเพชร
ปีที่พิมพ์	พ.ศ. 2530
สำนักพิมพ์	दनอ้อ
ขนาด	18.9 x 26 เซนติเมตร
สีและรูปเล่ม	พิมพ์สี่สี ปกอ่อน
จำนวนหน้าและราคา	16 หน้า 35 บาท

เรื่องย่อ ปลาทองตัวหนึ่งหยิ่งโง่ ถูกเหยียดหยามปลาเทศบาลอีกตัวหนึ่งที่เด็กเลี้ยงไว้ว่ากินแต่เศษอาหารและตะไคร่ ปลาเทศบาลจึงหยุดกินตะไคร่และเศษอาหาร ทำให้ปลาทองไม่สบายและคิดว่าเราควรมีน้ำใจ เอื้ออารี ไม่ทะเลาะงอน และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น

แนวคิด ให้เด็กรู้จักความมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (ความดี)

การศึกษาวิจัยพบว่า วิวัฒนาการของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กในประเทศไทย ศึกษาจากการเขียนและการวาดภาพประกอบโดยคนไทย จัดพิมพ์ในประเทศไทย มีการเคลื่อนไหวต่อเนื่องเป็นลำดับ มีการวิวัฒนาการด้านการเขียนเรื่อง การสร้างสรรค์ กลวิธีการเขียน การนำเสนอ แนวความคิดรวบยอด การวาดภาพประกอบ ตลอดจนเทคนิคการพิมพ์ รวมถึงการออกแบบสิ่งพิมพ์ เพื่อให้หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กของไทยมีคุณภาพดี มีมาตรฐานเป็นอย่างสากล ถูกต้องตามหลักจิตวิทยาการพัฒนารเด็ก

จากการจัดทำข้อมูลทางบรรณานุกรม โดยจัดทำบรรณนิทัศน์เนื้อหาของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก สามารถแบ่งกลุ่มหนังสือตามแนวความคิดรวบยอดหลักได้ดังนี้

1. ความดี ได้แก่ การปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม สติปัญญา การดำเนินชีวิตใน

สังคมของการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความมีวินัย และการอนุรักษ์เพื่อทำนุบำรุงรักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมถึงศิลปวัฒนธรรม

2. ความงาม ได้แก่ การแสดงออกทางความรู้สึกเกี่ยวกับศิลปะสุนทรียศาสตร์ จินตนาการ สุขอนามัย สุขลักษณะ วัฒนธรรม ประเพณี การเขียน การสอน การเรียนรู้ การประกอบสัมมาอาชีพ และความพอใจในตนเอง

3. ความรัก ได้แก่ การแสดงออกถึงความรักใคร่กลมเกลียวในครอบครัวที่มีบิดามารดา พี่น้องและวงศาคณาญาติ ความรักในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติ

พบว่าแนวความคิดรวบยอดในหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กของประเทศไทยในรอบ 100 ปี (1 ศตวรรษ) แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก เพื่อใช้ปลูกฝังในเด็กของประเทศไทย สามารถแสดงให้เห็นโดยเสนอเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความคิดรวบยอดหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กของประเทศไทย ช่วงอายุระหว่าง 3 - 11 ปี ในรอบ 100 ปี (พ.ศ. 2455 - 2555)

ปี พ.ศ.	รวม (เล่ม)	แนวคิดรวบยอด						
		ความดี	ร้อยละ	ความงาม	ร้อยละ	ความรัก	ร้อยละ	รวม
1. 2455 - 2480	39	27	69.2	8	20.5	4	10.3	100
2. 2481 - 2505	51	27	52.9	18	35.2	6	11.8	100
3. 2506 - 2530	270	174	64.4	74	27.4	22	8.2	100
4. 2531 - 2555	785	392	49.9	328	41.7	65	8.3	100
ยอดรวม	1145	620	54.1	428	37.4	97	8.5	100

จากตารางที่ 1 จะพบว่า ข้อมูลแสดง แนวความคิดรวบยอดในการจัดทำหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กเพื่อให้เด็กไทยได้อ่านในรอบ 100 ปี จากหนังสือทั้งหมด 1,145 เล่ม หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก แนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความดี จำนวนหนังสือ 620 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 54.1 แนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความงาม จำนวนหนังสือ 428 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 37.4 และแนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรัก จำนวนหนังสือ 97 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 8.5 สามารถเรียงลำดับตามแนวความคิด ความดี เป็นลำดับที่ 1 ความงาม เป็นลำดับที่ 2 และความรัก เป็นลำดับที่ 3

แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กของไทยมุ่งเน้นส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยเป็นคนดีของสังคม เกิดจากการปลูกฝังด้วยการอ่านหนังสือ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2455 - 2555 สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้ หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กที่ใช้ในการศึกษาในรอบ 100 ปี มีจำนวนที่ใช้ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำข้อมูลทางบรรณานุกรม โดยการจัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กทั้งหมด 1,145 เล่ม สืบค้นจากสำนักหอสมุดแห่งชาติ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ TK Park อุทยานการเรียนรู้ ห้องสมุดส่วนตัวของเอกชน และหนังสือสะสมส่วนตัว รศ. เกริก ยุ้นพันธ์ จัดเก็บข้อมูลทางบรรณานุกรมด้วยการจัดทำบรรณนิทัศน์ บอกลแหล่งที่มาได้แก่ ชื่อเรื่อง ผู้แต่ง ผู้วาดภาพประกอบ ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ขนาด สีและรูปเล่ม เทคนิคการพิมพ์ โรงพิมพ์ จำนวนหน้าและราคา

เนื้อเรื่องย่อ ระดับอายุของผู้อ่าน และสรุปแนวความคิดรวบยอด

นับว่าประเทศไทยมีวิวัฒนาการของหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กต่อเนื่องสม่ำเสมอโดยตลอด มีคุณภาพดี เหมาะสมตามวัยของเด็ก มีคุณค่าสอดคล้องกับการพัฒนาหนังสืออย่างอาระยานาประเทศ

ผลจากการวิจัยพบว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กที่เป็นหนังสือประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็ก ระดับอายุ 3 - 11 ปี จำนวน 1,145 เล่ม ระหว่างปี พ.ศ. 2455 - 2555 สรุปแนวความคิดรวบยอดจากหนังสือได้ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) แนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความดี จำนวนหนังสือ 620 เล่ม 2) แนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความงาม จำนวนหนังสือ 428 เล่ม และ 3) แนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรัก จำนวนหนังสือ 97 เล่ม คิดเป็นร้อยละเรียงตามลำดับดังนี้ 1) ความดี ร้อยละ 54.1 2) ความงาม ร้อยละ 37.4 3) ความรัก ร้อยละ 8.5

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การอ่านหนังสือของเด็กไทย สอดคล้องกับบริบทการดำเนินชีวิตของคนไทยที่ใช้หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กในการปลูกฝังเด็กไทยในรอบ 100 ปี พบว่าแนวความคิดรวบยอดในเนื้อหาของหนังสือส่วนใหญ่มุ่งปลูกฝังให้เด็กไทยเป็นคนดี ตามด้วยความงามและความรัก ทั้งนี้กรณีศึกษาที่ค้นพบ การเขียนเนื้อหา กลวิธี การนำเสนอ การจัดทำภาพประกอบ การพิมพ์ ตลอดจนการออกแบบรูปเล่มของหนังสือ มีความเหมาะสมกับเด็ก สอดคล้องกับจิตวิทยาการพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดพิมพ์หนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก

สำนักพิมพ์สามารถใช้งานวิจัยนี้เป็นแนวทางในการนำเสนอแนวความคิดรวบยอด เพื่อผลิตหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กที่มุ่งปลูกฝังความดี ความงาม ความรักแก่เด็กและเยาวชน โดยมุ่ง

เน้นเพิ่มหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กที่มีแนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความงามและความรักมากขึ้น เพื่อการอ่านในเด็กไทยจะได้รับการปลูกฝังแนวความคิดรวบยอดที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับนักเขียนและนักวาดภาพประกอบหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กสามารถใช้เป็นข้อมูลในการคิดและสร้างสรรค์การนำเสนอหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กเพื่อต่อยอดให้สอดคล้องกับการปลูกฝังในเด็กไทย นักเขียนและนักวาดภาพประกอบหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็กสามารถใช้ข้อมูลจากการวิจัยเป็นแนวทางในการคิดสร้างสรรค์ต่อยอด โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวความคิดรวบยอดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความงามและความรักมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การอ่านในเด็กไทยได้รับการปลูกฝังหลากหลายมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการเรียนการสอน

วรรณกรรมสำหรับเด็ก

วิวัฒนาการและประวัติของวรรณกรรมสำหรับเด็กของประเทศไทยในรอบ 100 ปี ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาเอกวรรณกรรมสำหรับเด็กอย่างเด่นชัดและมีคุณภาพ และสามารถศึกษาต่อยอดเป็นแนวทางให้เห็นการวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย ผู้สอนและผู้เรียนสามารถขยายความคิดต่อยอดในแนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความงามและความรักให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2526). *200 ปีของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: CURS กาลาดพร้าว.
- [2] กลุ่มจิตต์ พลายเวช. (2526). *หนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- [3] สมบูรณ์ คิงฆมานันท์. (2536). *ห้องสมุดฉบับกระเป๋า*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- [4] วิริยะ สิริสิงห. (2537). *การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- [5] ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2545). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- [6] วิรุณ ตั้งเจริญ. (2530). *สำนึกของปลาทอง*. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.